

بررسی تاثیر آموزش پرستاران به روش بحث گروهی بر کیفیت مراقبت پرستاری بیماران مبتلا به سکته قلبی

* مهدی صفری^۱ ، دکتر مهوش صلصالی^۲ ، دکتر فضل ا... غفرانی پور^۳

چکیده

سابقه و هدف: از آنجا که پرستاران گردانندگان اصلی بخش‌های ویژه هستند و در امر مراقبت از بیماران نقش عمده ای دارند، کیفیت کار آنها تاثیر بسزایی در بهبود بیماران دارد. با توجه به مقاصد و خط مشی های بهسازی نیروی انسانی، آموزش همواره به عنوان وسیله ای مطمئن در جهت بهبود کیفیت، عملکرد و حل مشکلات می باشد. این پژوهش به منظور بررسی تاثیر آموزش پرستاران به روش بحث گروهی بر کیفیت مراقبت پرستاری بیماران مبتلا به سکته قلبی انجام شده است.

مواد و روشهای: در این مطالعه نیمه تجربی^{۱۰} پرستار واحد مراقبت ویژه قلبی و ۴۵ بیمار مبتلا به سکته قلبی بستری در این واحد از بیمارستان منتخب آموزشی شهر تهران، در نیمه دوم سال ۱۳۸۰ وارد مطالعه شدند و کیفیت مراقبت پرستاری قبل از بحث گروهی توسط چک لیست مشاهده ای بررسی عملکرد پرستاران، چک لیست بررسی مراقبت های ثبت شده در پرونده و پرسشنامه رضایت سنجی بیماران از نحوه ارائه مراقبت ها بررسی شد. سپس برنامه آموزش پرستاران به روش بحث گروهی انجام شد و مجدداً یک ماه بعد، کیفیت مراقبت پرستاری مورد سنجش قرار گرفت.

یافه ها: نتایج حاکی از آن بود که در بررسی کیفیت و عملکرد پرستاران در مرحله قبل از بحث گروهی، فقط ۲ نفر از پرستاران عملکرد مراقبتی خوب داشتند در حالیکه پس از بحث گروهی ۸ نفر از پرستاران دارای عملکرد خوب بودند ($T_{زوج} < P_{درصد}$) در ضمن میانگین نمره عملکرد قبل از مداخله ۲۴/۶ بود در حالیکه بعد از مداخله به ۲۸۱ ارتقاء یافت. میانگین نمرات گزارش نویسی و ثبت به ترتیب از ۵/۲ و ۱۶/۲ به ۱۰/۶ و ۲۷/۸ رسید. میزان اثر بخشی برنامه بحث گروهی بر اساس آزمون Δ زوج، رشد ۵۴/۴ درصد در عملکرد مراقبتی پرستاران، ۷۳/۹ درصد در ثبت مراقبت پرستاری و ۴۷/۱ درصد در رضایت مندی بیماران را نشان داد.

نتیجه گیری: بر اساس نتایج فوق، این پژوهش اهمیت و اثر استفاده از روش‌های آموزشی نوین پرستاری در واحدهای مراقبت ویژه قلبی را نشان می دهد.

کلمات کلیدی: بحث گروهی، سکته قلبی، کیفیت مراقبت پرستاری.

مقدمه

قلب به عنوان یک عضو حیاتی در بین اعضای بدن دارای جایگاه خاص می باشد. از آغاز قرن بیستم تا کنون بیماریهای قلبی عروقی کمتر از ۱۰ درصد همه مرگ های سراسر جهان را موجب گردیده است^(۱). تخمین زده می شود که تا سال ۲۰۲۰، ۲۵ میلیون مرد مرگ ناشی از بیماریهای قلبی عروقی رخ دهد و این بیماری به عنوان اولین عامل ناتوانی و مرگ در جهان شناخته شود^(۲). از میان بیماریهای

۱- مریم، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی تبریز، دانشکده پرستاری، گروه آموزش پرستاری (نویسنده مسئول)

۲- استادیار، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی تهران، دانشکده پرستاری، گروه آموزش پرستاری

۳- استادیار، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده پرستاری، گروه آموزش پرستاری

قدرت تشخیص و توانمندی شناختی بالای پرستاران در جهت از این عوارض می باشند.

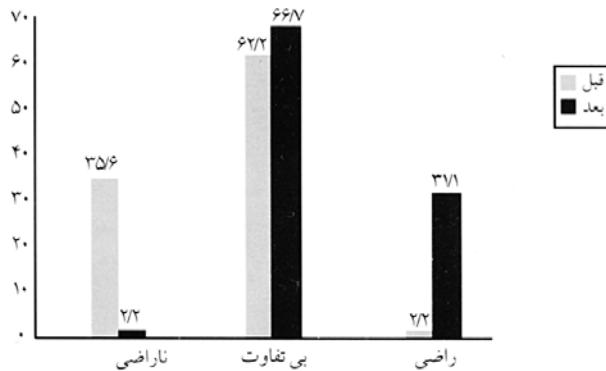
مواد و روشها

این پژوهش یک مطالعه نیمه تجربی است که به منظور بررسی میزان تاثیر آموزش پرستاران به روش بحث گروهی بر کیفیت مراقبت پرستاری بیماران مبتلا به انفارکتوس میوکارد انجام شده است. زمان انجام مطالعه در نیمه دوم سال ۱۳۸۰ بود. نمونه پژوهش، پرستاران شاغل و بیماران بستری در واحد مراقبت ویژه قلبی دارای مشخصات واحدهای مورد پژوهش بیمارستان منتخب شهر تهران (بیمارستان شریعتی) بوده است. روش نمونه گیری در مورد جامعه پرستاران به روش تمام شماری و در مورد جامعه بیماران به روش آسان بود. تعداد نمونه ها در گروه پرستاران، ۱۰ نفر کارشناس پرستاری در سه شیفت کاری و در گروه بیماران ۴۵ نفر در نظر گرفته شد. ابزار این پژوهش شامل فرم اطلاعات دموگرافیک پرستاران و بیماران، چک لیست های کنترل کیفیت مراقبت پرستاری شامل: چک لیست بررسی گزارش پرستاری ثبت شده در پرونده، چک لیست مشاهدهای بررسی عملکرد پرستار، چک لیست اصول گزارش نویسی و پرسشنامه رضایت مندی بیماران بودند. جهت روانی ابزار گردآوری اطلاعات از روش اعتبار محتوى و جهت پایایی ابزار از روش پایایی درونی و آزمون مجدد استفاده گردید.

روش کار شامل سه مرحله بوده است. مرحله قبل از بحث گروهی: در این مرحله محیط پژوهش از لحاظ قابلیت تعديل و یکسان سازی جهت اجرای برنامه، مورد بررسی مقدماتی قرار گرفت و بدلیل عدم یکسان سازی دو واحد مراقبت ویژه قلبی (از لحاظ ساختار) پژوهش به صورت یک گروه قبل و بعد در نظر گرفته شد. در این مرحله تمامی ابزارهای سنجش کیفیت مراقبت تکمیل گردید. مرحله بحث گروهی: هفته‌ای یکبار گاهی دوبار با بیان هدف هر جلسه و ارائه مطالعه موردي از نمونه های انفارکتوس میوکارد موجود در بخش مراقبت ویژه قلبی و کشیدن نقشه ذهنی هر مورد و سپس بیان نظرات و بحث و گفتگوی طرفین، به مدت ۶۰ دقیقه در داخل بخش وجمع بندی نهایی توسط پژوهشگر (تحت عنوان راهنمای و رهبر) صورت میگرفت. جلسه اول با هدف آشنایی اعضاء گروه با اهداف کلی برنامه بحث گروهی تشکیل شد و جلسه آخر به ارزشیابی نهایی از برنامه بحث گروهی و بیان نظرات در مورد تاثیر جلسات گروهی بر ارتقاء دانش،

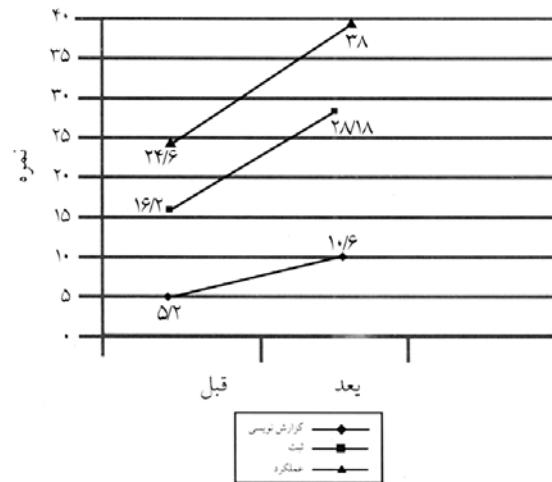
جانبه مراقبتی که کلیت انسان را در برگرفته و در هر مددجویی منحصر به فرد است طراحی نمایند که این نکته منوط به حرفه ای بودن و بلاغت این افراد است. از آنجاکه پرستاران گردانندگان اصلی بخشهای ویژه هستند و در امر مراقبت از بیماران نقش عمده ای دارند کیفیت کار آنها تاثیر بسزایی در بهبود بیماران دارد. کیفیت مراقبت بیمار یک عامل مهم در سیستم مراقبتی بهداشتی است. کیفیت مراقبت به عنوان میزان ارائه خدماتی است که احتمال پیش آگهی مطلوب با تأکید بر رضایت بیمار را افزایش می دهد (۵). جهت سنجش و ارتقاء کیفیت مراقبت ها نه تنها نیاز به سنجش با اطمینان و جمع آوری اطلاعات علمی است بلکه برنامه ریزی با دقت و اجرای کنترل کیفیت در چهار چوب سطوح فراساختاری ضروری است (۶). یکی از راههای افزایش دانش و تقویت مهارت های پرستاران ویژه، آموزش می باشد (۷). از اهداف بهسازی نیروی انسانی، انتقال دانش و مهارت های حرفه ای جهت ارتقاء خدمات مراقبتی است که خود موجب افزایش کیفیت در ارائه مراقبت از بیماران می گردد. با توجه به مقاصد و خط مشی های بهسازی نیروی انسانی، آموزش همواره به عنوان وسیله ای مطمئن در جهت بهبود کیفیت، عملکرد و حل مشکلات می باشد (۸). پرستاران با این همگی افراد بزرگسالی هستند که تمایلی به داشتن حالت انفعای در کلاسهای آموزشی به سبک سنتی ندارند و مایلند موقعیت های یادگیری را خودشان خلق کنند. آموزش در گروههای کوچک یکی از روشهای مهم یادگیری است که توان با تفكير انتقادی و حل مشکلات است بسیار مفید واقع می شود (۹). بکارگیری بحث گروهی در افزایش توانمندی، در قضاوت های بالینی پرستاران و استدلال های تشخیصی آنان می تواند به عنوان یک روش آموزشی کارآمد تلقی شود. بدیهی است هنگامی که پرستاران از قدرت تشخیصی بالاتری از وضعیت بالینی بیماران با مراقبت های حاد برخوردار باشند، بالتبع اقدامات پرستاری بهینه ای را در جهت رفع نیازهای جسمی، روانی و اجتماعی آنان انجام می دهند، که حاصل آن بهبودی سریعتر و بروز عوارض کمتر برای بیماران است؛ که به ارتقاء سطح کیفیت خدمات پرستاری و نهایتا رضایت مندی بیماران می انجامد. بهر حال توجه و اهمیت به روش های آموزشی که بتواند قدرت تفکر انتقادی پرستاران مراقبت های ویژه را بهبود بخشد در کیفیت مراقبت موثر است؛ چرا که این نوع بیماران (انفارکتوس میوکارد) با توجه به ماهیت پیشرونده و بروز عوارض ناگهانی، نیازمند

داشتند و این در حالی است که پس از مداخله ۳۷۱ درصد بیماران از سیستم ارائه مراقبت پرستاری راضی بودند. در این مورد آزمون آماری اختلاف معنی داری را در بین گروه قبل و بعد نشان می دهد.

نمودار ۱- توزیع فراوانی بیماران بر حسب رضایت از ارائه مراقبت‌های پرستاری قبل و بعد از مداخله

نمودار شماره ۲ بیان کننده میانگین نمرات عملکرد پرستاران، گزارش نویسی و ثبت مراقبت پرستاری می باشد. نتایج حاکی از آن است که میانگین نمره عملکرد قبل از مداخله ۲۴/۶ بوده و در حالی که بعد از مداخله به ۳۸ ارتقاء یافته و نمرات گزارش نویسی و ثبت به ترتیب ۵/۲ و ۱۰/۶ به ۲۷/۸ و ۱۰/۶ رسیده است.

نمودار ۲- میانگین نمرات عملکرد، گزارش نویسی و ثبت مراقبت‌های پرستاری در قبل و بعد از مداخله

در همین مورد آزمون χ^2 زوج، رشد تاثیر برنامه بحث گروهی بر عملکرد مراقبتی پرستاران را به صورت $54/4$ درصد رشد در عملکرد مراقبتی برآورد کرده است. در زمینه ثبت مراقبت پرستاری میزان رشد $17/9$ درصد و در زمینه رعایت اصول گزارش نویسی $10/28$ درصد (تفربیادو برابر) برآورده شده است؛ در ضمن توسط آزمون χ^2 زوج، میزان رشد در عامل رضایتمندی بیماران، $47/01$ درصد محاسبه شده است.

نگرش، عوامل شخصیتی و تکامل ارتباطات بین فردی اختصاص یافت. در ضمن در هر جلسه ضمن تأکید بر ثبت مراقبت‌های انجام شده، مواردی از اصول گزارش نویسی استاندارد ذکر می شد و به بحث در مورد آن پرداخته می شد. دوره بحث گروهی در حدود یک ماه به طول انجامید و مرحله سوم شروع شد. در این مرحله مجدداً پرسشنامه رضایتمندی از مراقبت‌ها توسط بیماران دچار سکته قلبی بستری در واحد مراقبت ویژه قلبی تکمیل گردید، چک لیست بررسی ثبت گزارش پرستاری و چک لیست بررسی عملکرد پرستار از طریق مشاهده، همگی توسط همکار پژوهشگر تکمیل گردید. در این مطالعه از تست آماری χ^2 زوج جهت بررسی نتایج قبل و بعد استفاده شده است. از تست کولموگروف اسمیرنوف جهت بررسی توزیع نرمال استفاده شده است.

یافته‌ها

در بررسی اولیه کلیه متغیرهای اصلی مورد مطالعه توزیع نرمال داشتند. در بررسی کیفیت عملکرد پرستاران در مرحله قبل از بحث گروهی، فقط ۲ نفر از پرستاران عملکرد مراقبتی خوب داشتند و این در حالی است که ۷ نفر از آنها عملکرد در حد متوسط داشتند ولی پس از بحث گروهی، ۸ نفر از پرستاران دارای عملکرد خوب بودند و آزمون آماری حاکی از معنی دار بودن ارتباط نمرات عملکرد قبل و بعد از بحث گروهی بود ($p < 0.001$). در بررسی کیفیت ثبت مراقبت‌های پرستاری در پرونده بیماران مبتلا به انفارکتوس، نتایج نشان داد که $52/3$ درصد از مراقبت‌های ثبت شده در حد ضعیف بودند؛ در حالی که بعد از مداخله فقط $4/4$ درصد از ثبت‌ها در حد ضعیف بودند، بر همین اساس قبل از مداخله هیچ ثبتی در حد خوب نبوده در حالیکه بعد از مداخله $27/9$ ثبت‌ها در حد خوب بوده است. آزمون آماری نشان دهنده رابطه معنی دار بین میانگین ثبت‌ها می باشد ($p < 0.001$). در زمینه رعایت اصول گزارش نویسی توسط پرستاران حدود 80 درصد پرستاران قبل از مداخله گزارش‌های خود را بر طبق اصول گزارش نویسی ثبت نمی کردند؛ در حالی که پس از مداخله اکثریت پرستاران (90 درصد) اصول گزارش نویسی را در ثبت مراقبت‌ها اعمال می کردند که آزمون آماری رابطه معنی داری را (در مورد اصول گزارش نویسی) قبل و بعد از مداخله نشان می دهد ($p < 0.001$). همچنین نتایج نشان داد $35/6$ درصد بیماران قبل از مداخله از مراقبت‌های پرستاری ناراضی بودند و فقط $2/2$ درصد آنها رضایت

بحث و نتیجه‌گیری

مراقبتی استاندارد و غیراستاندارد، عدم تفویض اختیار از سوی پزشکان و پرستاران رده مدیریتی بالا به کارکنان در زمینه انجام مراقبت‌های ضروری و لازم در شرایط بحرانی بیمار و در نتیجه تضعیف حس مسئولیت‌پذیری و کاهش اعتماد به نفس در پرستاران اشاره کرد. همچنین نتایج نشان داد ۳۵/۶ درصد بیماران قبل از مداخله از مراقبت‌های پرستاری ناراضی بودند و فقط ۲/۲ درصد آنها رضایت داشتند و این در حالی است که پس از مداخله ۳۷/۱ درصد بیماران از سیستم ارائه مراقبت پرستاری راضی بودند. در این مورد آزمون آماری اختلاف معنی داری را در بین گروه قبل و بعد نشان می‌دهد (نمودار ۱). خطیبان در بررسی تاثیر ازماندهی مراقبت‌ها به روش ابتدایی بر رضایت بیماران در واحد ویژه قلبی اعلام کرد که ۲۲/۶۸ درصد بیماران در مرحله قبل از مداخله و ۵۲/۶۳ پس از مداخله رضایت کامل داشتند (۱۱). آزمون رشد، تاثیر برنامه بحث گروهی بر عملکرد مراقبتی پرستاران را به صورت ۵۴/۴ درصد رشد در عملکرد مراقبتی برآورد کرده است. در زمینه ثبت مراقبت پرستاری میزان رشد ۷۳/۹ درصد و در زمینه رعایت اصول گزارش نویسی در صد (تقریباً دو برابر) برآورده شده است؛ در ضمن توسط آزمون رشد، میزان رشد در عامل رضایت‌مندی بیماران، ۴۷/۰۱ درصد محاسبه شده است. در این مورد امامزاده قاسمی میزان رشد کیفیت مراقبت را در بررسی تاثیر روش اجرای آزمون ضمن خدمت بر کیفیت مراقبت پرستاری، ۲۰ درصد گزارش کرده است (۱۰). با توجه به یافته‌ها می‌توان چنین استنباط کرد که بحث گروهی در گروههای کوچک با ایجاد موقعیت‌های یادگیری متفکرانه، اگر به صورت گسترده‌تر با مشارکت پرستاران و مدیران سطوح بالای آموزش پرستاری، صورت گیرد سبب ارتقای کیفیت مراقبت‌ها، رضایت‌مندی مددجویان و اعتلای حرفة پرستاری خواهد شد.

References:

1. Kmietowicz Z. coronary care reduce deaths from heart disease. BMJ 2000; 320(72): 600 - 5
2. Braunwald E., zipes D. and Libby P, editors. Heart disease: A text book of cardiovascular medicine. 6th philadelphia: W.B. saunders co; 2001
3. Shickh K , Bullock V. Urban - rural differences in the quality of care for medicare patients with acute

در بررسی کیفیت ثبت مراقبت‌های پرستاری در پرونده بیماران مبتلا به انفارکتوس، نتایج نشان داد که ۵۳/۳ درصد از مراقبت‌های ثبت شده در حد ضعیف بودند؛ در حالی که بعد از مداخله فقط اندکی (۴/۴) از ثبت‌های از حد ضعیف بودند. آزمون آماری نشان دهنده رابطه معنی داری بین میانگین ثبت‌های می‌باشد. در زمینه رعایت اصول گزارش نویسی توسط پرستاران حدود ۸۰ درصد پرستاران قبل از مداخله گزارش‌های خود را بر طبق اصول گزارش نویسی ثبت نمی‌کردند؛ در حالی که پس از مداخله اکثریت پرستاران (۹۰ درصد) اصول گزارش نویسی را در ثبت مراقبت‌ها اعمال می‌کردند که آزمون آماری رابطه معنی داری در این مورد قبل و بعد از مداخله نشان می‌دهد.

در این زمینه امامزاده قاسمی در بررسی تاثیر الگوی اجرایی آزمون ضمن خدمت بر کیفیت مراقبت پرستاری بیماران جراحی، کیفیت ثبت را در گروه مورد و شاهد قبل مداخله بترتیب ۳۷، ۴۵ درصد اعلام کرد که بعد از مداخله گروه شاهد همان ۳۷ درصد باقی مانده در حالی که گروه مورد به ۵۵ درصد ارتقاء یافته است (۱۰)؛ البته در مطالعه اخیر باید ادغام داشت که بنابر انگیزه‌ها و نگرشهای مختلف که پرستاران بر آنها پافشاری می‌کردند بیشتر مراقبت‌ها در قبل مداخله یا اجراء نمی‌شد یا مطابق استاندارد مراقبتی نبود. در این زمینه تجربیات و مشاهدات صاحب نظران و پژوهشگر حاکی است که در سیستم مراقبت سنتی حاکم بر بخش‌ها، مراقبت‌ها به طور رایج و روزمره، ثبت نمی‌شود. از علل مربوطه می‌توان به کمبود نسبت پرستار به بیمار، افزایش حجم کاری پرستاران و کمبود وقت جهت نگارش گزارش تفصیلی شرح حال واقعی بیمار، ضعف سیستم ارزشیابی و پاداش دهی به پرستاران در قبال انجام وظیفه و عدم افتراق بین رفتار

- myocardial infarction. Arch. Int. Med, 2001; 161(5): 737 - 45
4. World Health Organization. Fighting heart disease and stroke . 17 March 2002. [on line]. <http://www.who.int/world-health>. Accsseed on line from 22 March 2002.
5. Mant J. Hicks N. Detecting differences in quality

- Of Care: The sensitivity of measures of process and outcome in treating acute myocardial infarction. BMJ 2000;311(7008):793- 797
6. Irrine D., Sidani S. And M.C. Gillis H.L. Finding value in nursing care: A framework for quality improve and clinical evalution. Nurs.Eco 1998; 16(3): 110-116
7. Thelan L.A., Vrden L.D., Lough M.E , stacy K.M. Critical care nursing diagnosis and management. fourth edition: New York: St.Louis Mosby CO; 2002.
8. Douglass L.M.The effective nurse: leader and mangment. 5 th Edition, New York: st. Louis, Mosby Co; 1996.
9. Miller M, Nunn G.D. Using group discussion to improve social problem solving and learning. Education; 2001. 121(3): 470- 475.

۱۰- امامزاده قاسمی ح.، تاثیر بکارگیری الگوی اجرایی آموزش ضمن خدمت پرستاران در بیمارستانهای وابسته به دانشگاه بقیه...الاعظم (عج) در سال ۱۳۷۷. پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت پرستاری. تهران: دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم پزشکی، ص الف و ۱۴۹-۱۲۲ ۱۳۷۷.

۱۱- خطیبان. تاثیر اجرای سازماندهی مراقبت های پرستاری به روش پرایمری بر رضایت بیماران و پرستاران بخش مراقبت ویژه قلبی شهر همدان. پایان نامه دوره کارشناسی ارشد آموزش مدیریت پرستاری، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم پزشکی، ص ۶۸-ب، ۱۳۷۷.

The effect of nurses education with method Group discussion on the quality of nursing care in patients with Myocardial infarction

*Safari, M; Ph.D¹, Salsali, M; Ph.D², Ghofranipour, F; Ph.D³

Abstract:

Background: The aim of the research which is a Quasi- experimental study is determining the effect of nurses education with method group discussion on the quality of nursing care in patients with Myocardial infarction.

Materials and methods: All nurses and 45 patients selected based on convenience sampling in CCU ward of elected teaching hospital in Tehran city. The instrument for gathering data was observational checklist for nurses operation, checklist nursing documentation and satisfaction patient's questionnaire. After data collection, nurses education with method group discussion applied within eight sessions. The topic of sessions, consists of: Thinking and doing in nursing, Decision making skills, Critical thinking, Problem solving and Team-work approach in nursing care for Myocardial infarction. Then, one month after, evaluated and compared quality of nursing care.

Results: The findings showed that 20% of nurses before group discussion had good operation quality, whereas after sessions, 80% had good operation quality. The results revealed 53.3% of documentations was bad quality, whereas after education 28.9% of nurses had good documentation. About patient's satisfaction indicated 35.6% of patients before education were unsatisfied and only 2.2% were satisfied, whereas 31.1% of patient's were satisfied after intervention. Mean score of operation was 4.6 that prompted to 38 after intervention. Mean score of documentation was 16.2 that prompted to 28.18 after intervention. Operation and documentation were not associated with nurses demographic characteristics. Likewise, patient's demographic was not associated with their's satisfaction. On the basis of growth test, about nurse's operation, effectiveness group discussion was 54% and about nurse's documentation was 73.9% and about patient's satisfaction was 48.01%.

Conclusions: Thus, hypothesis under title "quality of nursing care in patients with Myocardial infarction to increase after intervention is confirmed. Perfectly, this study utilized importance of using of method of innovative education in Medical- surgical and critical care wards.

Key words: Group discussion, Myocardial infarction, Quality of nursing care

1- (* Corresponding author) Tabriz University of Medical Sciences, Department of Nursing Education.

2- Assistant Professor, Tehran University of Medical Sciences, Department of Nursing Education.

3- Assistant Professor, Tarbiat Modares University, Department of Nursing Education.